

.....
відносин, маючи політичні, економічні, соціально-гуманітарні та науково-культурні зв'язки із європейськими країнами.

Заслужують на увагу міркування і висновки автора щодо зміни зовнішньополітичного статусу УСРР. Але не дивлячись на це, вона залишалася безпосереднім та опосередкованим учасником міжнародних відносин, утримуючи закордоном представництва наркоматів, трестів, кооперативних спілок, представляючи промислову та сільськогосподарську продукцію на зовнішніх ринках, співпрацюючи у галузі науки, книгообліку, культури.

Рецензована монографія має не лише науково-пізнавальне, а й практичне значення. Її матеріали і теоретичні узагальнення можуть бути використані при розробці проблем зовнішньополітичної діяльності України, створенні спеціальних і узагальнюючих праць з історії зовнішньої політики України.

Таким чином, дане дослідження, враховуючи його оригінальність та новаторський підхід у висвітленні широкого масиву фактичного матеріалу є помітним явищем історичної науки. Повнота та всебічність викладу матеріалу, його наукова новизна роблять це дослідження цінним здобутком вітчизняної науки. Монографія буде цікавою для науковців та широкого кола читачів.

УДК 929Масарик:94 (437)

Ю.А. Зінько, О.М. Кравчук

**ІСТОРИЧНИЙ ЧАСОПИС З БОГЕМІСТИКИ І СЛОВАКІСТИКИ. ВИПУСК 1.
МАТЕРІАЛИ НАУКОВИХ ЧИТАНЬ «ТОМАШ МАСАРИК – ВИДАТНИЙ УЧЕНИЙ,
ПОЛІТИК ТА ДЕРЖАВНИЙ ДІЯЧ» (УЖГОРОД, 21 ГРУДНЯ 2010 Р.). УЖГОРОД:
ПОЛІГРАФЦЕНТР «ЛРА», 2011. – 168 С.**

У статті прорецензовано перший випуск наукового збірника «Історичний часопис з богемістики і словакістики», в якому опубліковано матеріали наукових читань «Томаш Масарик – видатний учений, політик та державний діяч».

Ключові слова: Т. Г. Масарик, «Нова Європа...», демократія, Чехословаччина.

21 грудня 2010 р. в Ужгороді було проведено наукові читання «Томаш Масарик – видатний учений, політик та державний діяч». Їх організатором виступив новостворений Центр історичних студій з богемістики і словакістики при Ужгородському національному університеті. Читання були присвячені 160-річчю від народження видатної особистості, творця міжвоєнної Чехословаччини – Томаша Гарріга Масарика. 2011 р. опубліковано матеріали читань, до складу редколегії збірника входять провідні сучасні вчені із зазначеної тематики, М. Вегеш, с. Віднянський, М. Кріль, І. Ліхтей, І. Шніцер та ін.

У збірнику вміщено десять наукових публікацій дослідників з України, Росії, Словаччини. Так, у статті О. Серапіонової (Московський державний інститут міжнародних відносин МЗС Росії, Інститут слов'янознавства Російської академії наук) «Перший президент Чехословаччини Томаш Гарріг Масарик» висвітлено головні періоди життя і діяльності цього видатного політика. Він, за справедливим визначенням автора, належить не лише чеській і словацькій історії, а є діячем світового масштабу. Особливу увагу О. Серапіонова звернула на політичну активність Масарика під час Першої світової війни і в роки його президентства (1918-1935 рр.). Головною заслугою Масарика авторка вважає розбудову демократії в Чехословацькій республіці. Виявом патріотизму, постійної турботи президента долею Чехословаччини, на думку О. Серапіонової, була його добровільна відставка 1935 р., після перемоги на виборах в німецьких районах Судетсько-німецької партії. Масарик вважав, що країні потрібен новий сильний лідер і сприяв обранню головою держави свого соратника Е. Бенеша.

Важливу грань політичної діяльності Масарика розкрив С. Віднянський (Інститут історії НАН України) («Томаш Гарріг Масарик – один із батьків-засновників єдиної демократичної Європи»). Автор цілком слушно наголосив, що «головні «новевропейські» ідеї Масарика на новій основі знаходять втілення у сучасній практиці міжнародних відносин у Європі, де складається міцний демократичний союз великих і малих держав – Європейський Союз», а

чимало «його справ і поглядів з національно-культурного відродження і державного будівництва, розвитку права і демократії. Співжиття і рівноправного співробітництва великих і малих європейських народів, які не могли бути повністю реалізовані в конфліктних умовах минулого століття, не втратили своєї актуальності донині».

У статті Л. Павлишин (Київський славістичний університет) «Нова Європа у баченні Т. Г. Масарика» висвітлено діяльність чеського політика-філософа у сфері повоєнного влаштування світу та Європейського континенту зокрема. На думку дослідниці, основні принципи світогляду і світоустрою Масарика втілено в його словах: «Світова федерація, ніколи світова влада, consensus gentium [згода народів], ніколи поневолення народів і рас; організація, ніколи здобуття Європи». Л. Павлишин вважає, що автор «Нової Європи» «не був у полоні бездумних фантазій та ілюзій щодо можливості побудови спільного європейського дому: теперішні процеси євроінтеграції є яскравим свідченням далекоглядності першого президента Чехословаччини. Перемога демократії була для Масарика найбільшою мрією, що переросла з часом у необхідність для мирного і гуманного розвитку світу. Іншої перспективи на сьогодні людство не має».

В статті І. Шніцера (Ужгородський національний університет) «Т. Г. Масарик і словацьке питання» відзначено важливу і позитивну роль політика в історії словацького народу. Як підкреслив автор, своєю «практичною діяльністю він долучився до його порятунку від політики мадяризації..., домігся входження словацьких земель до складу чехословацької держави», але водночас, не зміг вирішити словацького питання, «оскільки для цього необхідно було визнати самобутність словацького народу та провести демократичне впорядкування державно-правових чесько-словацьких відносин згідно принципу рівноправності». Головною причиною цього науковець вважає те, що «Т. Г. Масарик просто не зрозумів швидкого зростання словацької національної свідомості після 1918 р.», підтримував ідеологію «чехословакізму», яка стала джерелом постійних криз в історії співжиття чехів і словаків і це при тому, як обґрунтовано відзначив І. Шніцер, «для словацького народу в першій Чехословацькій республіці були створені загалом сприятливі умови для того, аби він не тільки політично й соціально сформувався, набув державницької свідомості, але й створив власні культурно-освітні, громадські та політичні організації».

Словацька проблематика отримала продовження в статті М. Кіраля (Ужгородський національний університет) «Співпраця Т. Г. Масарика і М. Штефаника у питанні реалізації «Чехословацької програми». Основна увага приділена політичній діяльності зазначених особистостей в період створення незалежної Чехословаччини. Автор також вказав на суперечності, що виникали між обома політиками щодо внутрішньої політики Чехословаччини. Саме вони стали доленосними на початку чесько-словацького співжиття в єдиній державі – прагнення Масарика відокремити церкву від держави, задеклароване у «Вашингтонській декларації незалежності» від 18 жовтня 1918 р. Але «яке рішення він готував для вирішення численних проблем, які очікували новостворену державу, назавжди залишиться невідомим» через трагічну загибель М. Р. Штефаника в авіакатастрофі при поверненні на батьківщину 4 травня 1919 р.

В статті І. Ліхтея розглядається проблема пов'язана з історією Закарпаття – «У пошуках компромісу: Т. Г. Масарик та Г. Жаткович про проблему державно-правового статусу Підкарпатської Русі (1918-1919)». Вчений показав різницю поглядів політиків щодо державно-правового статусу Підкарпатської Русі у складі Чехословаччини. Г. Жаткович вважав, що край повинен бути суб'єктом Чехословацької федерації з найширшою автономією, як це було гарантовано Сен-Жерменським мирним договором від 10 вересня 1919 р. Натомість Масарик, враховуючи складності суспільно-політичного та соціально-економічного життя краю, відсутність кваліфікованих кадрів з місцевого русинського населення, вважав нереальним здійснення самоуправління.

Тема статті П. Шворца (Пряшівський університет, Словаччина) також певним чином присвячено історії Закарпаття – «Т.Г. Масарик і русини». Вчений відмітив головні аспекти у ставленні президента ЧСР до русинів, зокрема, в завершальні роки Першої світової війни, коли разом з емігрантами-русинами він готував проект приєднання Закарпаття до складу Чехословаччини. Незважаючи на непростий характер відносин русин з владою ЧСР, П. Шворц зробив висновок, що Масарик залишився для них, як і для представників інших національностей, «великою особистістю: Президентом-Визволителем».

Т. Сергієнко (Ужгородський національний університет) в публікації «Національне питання на Підкарпатській Русі за президентства Т.Г. Масарика: документи та матеріали» проаналізувала новітню літературу, джерела Державного архіву Закарпатської області з проблеми національного пробудження і відродження корінного населення регіону. Автор зробила висновок, що в основі позитивних зрушень в Закарпатті в суспільно-політичній, соціально-економічній та культурній сферах, покращення умов для життя пересічного громадянина була національно-державницька концепція президента Чехословацької республіки.

В. Піпаш (Ужгородський національний університет) в статті «Степан Клочурак про чеський національно-визвольний рух та Т. Г. Масарика» висвітлює зустріч президента Гуцульської республіки з головою ЧСР у вересні 1921 р. в Ужгороді. Діалог зазначених діячів засвідчує інтерес Т. Г. Масарика до такого феномену історії Закарпаття у 1918-1919 рр. як Гуцульська республіка. Це було проукраїнське державне утворення в Закарпатті, знищене румунськими військами під час їх тимчасового зайняття цієї частини краю.

Працівник наукової бібліотеки Ужгородського національного університету М. Чорній в публікації «Література про життя та творчість Томаша Масарика у фондах наукової бібліотеки УжНУ» подала інформацію про відповідні книги українською і закордонними мовами. Список представлених книг об'єднує 56 позицій, представляє книги самого президента ЧСР, його соратників, численних публіцистів і істориків.

Загалом, перший випуск нового історичного часопису викликає науковий інтерес, опубліковані матеріали дають уявлення про основні напрямки сучасних досліджень життя і діяльності Томаша Масарика. Бажано, щоб випуск часопису продовжувався і надалі як форум науковців, що сприятиме поглибленню досліджень проблем історії Чехії та Словаччини.

Зінько Ю.А., Кравчук О.М. ИСТОРИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ ИЗ БОГЕМИСТИКИ И СЛОВАКИСТИКИ. ВЫПУСК 1. МАТЕРИАЛЫ НАУЧНЫХ ЧТЕНИЙ «ТОМАШ МАСАРИК - ВЫДАЮЩИЙСЯ УЧЕНЫЙ, ПОЛИТИК И ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ДЕЯТЕЛЬ»(УЖГОРОД, 21 ДЕКАБРЯ 2010 Р.). УЖГОРОД: ПОЛІГРАФЦЕНТР «ЛИРА», 2011. - 168 С.

В статье прорецензировано первый выпуск научного сборника «Исторический журнал по богемистике и словакистике», в котором опубликовано материалы научный чтений «Томаш Масарик – выдающийся ученый, политик и государственный деятель».

Ключевые слова: Т. Г. Масарик, «Новая Европа...», демократия, Чехословакия.

Zinko Ю.А., Kravchuk О.М. HISTORICAL MAGAZINE IS FROM БОГЕМИСТИКИ AND СЛОВАКИСТИКИ. PRODUCING 1. MATERIALS OF SCIENTIFIC READING «ТОМАШ МАСАРИК IS PROMINENT SCIENTIST, POLITICIAN AND STATESMAN»(UZHGOROD, on DECEMBER, 21 2010). UZHGOROD: ПОЛІГРАФЦЕНТР «LYRE», 2011. - 168 С.

In this article we review the first issue of scientific collection “Historical magazine from bogemistic and slovakistic”. Their we can find published materials of scientific reading “Tomash Masaryk – the greatest scientist, politician and state men”.

Key words: T.G. Masaryk, «New Europe...», democracy, Czechoslovakia.

УДК 94(477.44) «15/20»

Ю.А. Яніцький, О.Ю. Яніцький

РЕВУЦЬКИЙ В.А. СНІТКІВ. ІСТОРІЯ БЕЗ АКЦЕНТІВ. ІСТОРИЧНИЙ НАРИС. – К., ІНСТИТУТ ПЕРЕДОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ, 2011. – 444 С.

У даній статті прорецензовано історичний нарис про історію заснування та заселення села Снітків Муровано-Куриловецького району Вінницької області, боротьбу жителів за волю, революційні та воєнні роки, розвиток культурних, економічних та етносоціальних процесів в історичному минулому та сьогоденні.